DOMSTOLENS DOM

20. maj 2003 *

I sag C-469/00,

angående en anmodning, som Cour de cassation (Frankrig) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Ravil SARL

mod

Bellon import SARL,

og

Biraghi SpA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 29 EF,

* Processprog: fransk.

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen og C.W.A. Timmermans samt dommerne C. Gulmann (refererende dommer), D.A.O. Edward, P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr og J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Ravil SARL ved avocats A. Lyon-Caen, F. Fabiani og F. Thiriez

— Bellon import SARL og Biraghi SpA ved avocats M. Baffert og A. Baurand samt avvocato F. Giuggia

— den franske regering ved G. de Bergues og L. Bernheim, som befuldmægtigede

— den spanske regering ved R. Silva de Lapuerta, som befuldmægtiget

— den italienske regering ved U. Leanza, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello stato O. Fiumara

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved H. van Lier og A.-M. Rouchaud, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 19. februar 2002 er afgivet mundtlige indlæg af Bellon import SARL og Biraghi SpA, af den franske regering, af den italienske regering og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 25. april 2002,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 19. december 2000, indgået til Domstolen den 27. december 2000, har Cour de cassation i medfør af artikel 234 EF forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 29 EF.

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag mellem Ravil SARL (herefter »Ravil«), Frankrig, på den ene side, og Biraghi SpA (herefter »Biraghi«), Italien, som er producent af osten »Grana Padano«, samt Bellon import SARL (herefter »Bellon«), Frankrig, som er importør og eneforhandler af Biraghis produkter i

Frankrig, på den anden side, vedrørende Ravils markedsføring i Frankrig af en »Grana Padano«-ost, som er revet og emballeret i denne medlemsstat, under betegnelsen »friskrevet Grana Padano«.

Retsforskrifter

Folkeretlige bestemmelser og national lovgivning

3 Artikel 1 og 3 i konventionen mellem Den Franske Republik og Den Italienske Republik om beskyttelse af oprindelsesbetegnelser, herkomstbenævnelser og betegnelser af visse produkter, som blev undertegnet i Rom den 28. april 1964 (herefter »den fransk-italienske konvention«) bestemmer:

»Artikel 1

Hver af de kontraherende stater forpligter sig til at træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at naturlige og fremstillede produkter, som har oprindelse på den anden stats område, beskyttes effektivt mod illoyal konkurrence i handelen, og sikre en effektiv beskyttelse af de betegnelser, som er nævnt i denne konventions bilag A [produkter med oprindelse i Frankrig] og bilag B [produkter med oprindelse i Italien], i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 2-6.

[...]

Artikel 3

De i konventionens bilag B nævnte betegnelser må på Den Franske Republiks område kun anvendes for italienske produkter eller varer og skal anvendes på de betingelser, som er fastsat i Den Italienske Republiks lovgivning.«

4 Den fransk-italienske konventions bilag B omhandler bl.a. den italienske ost »Grana Padano« i afsnittet om oste.

5 I Italien er reglerne om beskyttelse af oprindelsesbetegnelser for oste, som fremstilles i denne medlemsstat, herunder »Grana Padano«, og om disses produktionsområder, indeholdt i legge n° 125, tutela delle denominazioni di origine e tipiche dei formaggi (lov nr. 125 om beskyttelse af oprindelsesbetegnelser og typiske betegnelser for oste) af 10. april 1954 (GURI nr. 99 af 30.4.1954, s. 1294) og decreto del Presidente delle Repubblica n° 1269, riconoscimento delle denominazioni circa i metodi di lavorazione, caratteristiche merceologiche e zone di produzione dei formaggi (dekret fra republikkens præsident nr. 1269 om anerkendelse af oprindelsesbetegnelser vedrørende osteprodukters forarbejdningsmetoder, egenskaber og produktionsområder) af 30. oktober 1955 (GURI nr. 295 af 22.12.1955, s. 4401).

6 Oprindelsesbetegnelsen »Grana Padano« blev udvidet til også at omfatte reven ost ved decreto del Presidente del Consiglio dei ministri, estensione della denominazione di origine del formaggio »Grana Padano« alle tipologia »grattugiato« (dekret fra formanden for Ministerrådet om udvidelse af oprindelsesbetegnelsen »Grana Padano« til også at omfatte produktet i revet tilstand) af 4. november 1991 (GURI nr. 83 af 8.4.1992, s. 12, herefter »dekret af 4. november 1991«), når det revne produkt udelukkende fremstilles på grundlag af en hel ost, som er berettiget til den pågældende oprindelsesbetegnelse, og på

den betingelse, at rivningen er foretaget i produktionsområdet, og at emballeringen foretages straks uden nogen behandling eller tilsætning af stoffer, som kan ændre konserveringen og de oprindelige smagsegenskaber.

Fællesskabsretten

7 Artikel 29 EF bestemmer:

»Kvantitative udførselsrestriktioner såvel som alle foranstaltninger med tilsvarende virkning er forbudt mellem medlemsstaterne.«

8 Ifølge artikel 30 EF er artikel 29 EF ikke til hinder for sådanne forbud eller restriktioner vedrørende udførsel, som er begrundet i hensynet til beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret.

9 Artikel 2 i Rådets forordning (EØF) nr. 2081/92 af 14. juli 1992 om beskyttelse af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser for landbrugsprodukter og levnedsmidler (EFT L 208, s. 1), som ændret ved akten vedrørende vilkårene for Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse og tilpasningerne af de traktater, der danner grundlag for Den Europæiske Union (EFT 1994 C 241, s. 21, og EFT 1995 L 1, s. 1, herefter »forordning nr. 2081/92«), bestemmer:

»1. Fællesskabsbeskyttelse af oprindelsesbetegnelser og geografiske betegnelser for landbrugsprodukter og levnedsmidler kan opnås i henhold til denne forordning.

2. I denne forordning forstås ved:

a) *oprindelsesbetegnelse*: navnet på et område, et bestemt sted eller i undtagelsestilfælde et land, der betegner et landbrugsprodukt eller et levnedsmiddel:

— som har oprindelse i dette område, dette bestemte sted eller dette land,

og

— hvis egenskaber eller andre kendetegn hovedsageligt eller fuldstændigt kan tilskrives det geografiske miljø med dets naturbetingede og menneskelige faktorer, og som er fremstillet, forarbejdet og tilvirket i det afgrænsede geografiske område

[...]«

10 Artikel 4 i forordning nr. 2081/92 bestemmer:

»1. For at en beskyttet oprindelsesbetegnelse (BOB) [...] kan benyttes for et landbrugsprodukt eller et levnedsmiddel, skal dette være omfattet af en varespecifikation.

2. Varespecifikationen skal mindst omfatte følgende:

a) navnet på landbrugsproduktet eller levnedsmidlet med oprindelsesbetegnelsen [...]

b) en beskrivelse af landbrugsproduktet eller levnedsmidlet med angivelse af eventuelle råvarer og af landbrugsproduktets eller levnedsmidlets vigtigste fysiske, kemiske, mikrobiologiske og/eller organoleptiske egenskaber

c) en afgrænsning af det geografiske område [...]

d) bevis for, at landbrugsproduktet eller levnedsmidlet har oprindelse i det geografiske område i overensstemmelse med artikel 2, stk. 2, litra a) [...]

e) en beskrivelse af, hvorledes landbrugsproduktet eller levnedsmidlet fremstilles, og i givet fald af de faste og vedvarende lokale metoder

f) en angivelse af faktorer som bevis på tilknytningen til det geografiske miljø eller den geografiske oprindelse i overensstemmelse med artikel 2, stk. 2, litra a) [...]

g) henvisninger til de(n) kontrolinstans(er), der er omhandlet i artikel 10

h) særlige elementer i mærkningen, der vedrører angivelsen 'BOB' [...] eller de tilsvarende traditionelle nationale angivelser

i) eventuelle krav, der er nedfældet i fællesskabsbestemmelser og/eller nationale bestemmelser.«

11 Artikel 5-7 indeholder bestemmelser om den normale procedure for registrering af beskyttede oprindelsesbetegnelser. Ifølge denne procedure skal der indgives en ansøgning til Kommissionen via den pågældende medlemsstat (artikel 5, stk. 4 og 5). Ansøgningen skal omfatte en varespecifikation i overensstemmelse med artikel 4 (artikel 5, stk. 3). Kommissionen kontrollerer, at ansøgningen indeholder alle de i artikel 4 nævnte oplysninger (artikel 6, stk. 1). Hvis Kommissionen konkluderer, at en betegnelse opfylder betingelserne, offentliggør den i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* meddelelse bl.a. om produktets betegnelse, de vigtigste punkter i ansøgningen og henvisningerne til de nationale bestemmelser vedrørende dets tilvirkning, produktion eller fremstilling (artikel 6, stk. 2). Enhver medlemsstat eller enhver retmæssigt berørt fysisk eller juridisk person kan rejse indsigelse mod registreringen, hvilken indsigelse i så fald skal behandles under anvendelse af en nærmere angiven procedure (artikel 7). Modtager Kommissionen ingen indsigelser, skal den indføre betegnelsen i et register og offentliggøre den i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* (artikel 6, stk. 3 og 4).

12 Artikel 8 bestemmer:

»Angivelserne 'BOB' [...] eller de tilsvarende traditionelle nationale angivelser må kun forekomme på landbrugsprodukter og levnedsmidler, der omfattes af denne forordning.«

13 Artikel 10, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne drager omsorg for, at der senest seks måneder efter denne forordnings ikrafttræden oprettes en kontrolinstans, der har til opgave at sikre, at landbrugsprodukter og levnedsmidler, der er forsynet med en beskyttet betegnelse, opfylder kravene i varespecifikationen [...]«

14 Ifølge artikel 13, stk. 1, litra a), er registrerede betegnelser beskyttet mod enhver direkte eller indirekte kommerciel brug af en registreret betegnelse for produkter, der ikke er omfattet af registreringen, for så vidt disse produkter kan sammenlignes med de produkter, der er registreret under denne betegnelse, eller for så vidt anvendelse af betegnelsen indebærer udnyttelse af den beskyttede betegnelses omdømme.

15 Artikel 17, som indeholder bestemmelser om en forenklet procedure for registrering af betegnelser, der i forvejen er beskyttet ved lov, bestemmer:

»1. Inden seks måneder efter datoen for denne forordnings ikrafttræden underretter medlemsstaterne Kommissionen om, hvilke ved lov beskyttede betegnelser [...] de ønsker at registrere i henhold til forordningen.

[...]

2. Kommissionen registrerer efter fremgangsmåden i artikel 15 [bistand fra et udvalg, der består af repræsentanter for medlemsstaterne, og i givet fald efter at Rådet har truffet afgørelse] de i stk. 1 omhandlede betegnelser, som omfattes af artikel 2 og 4. Artikel 7 [om retten til indsigelse] finder ikke anvendelse [...]

3. Medlemsstaterne kan bibeholde den nationale beskyttelse af de betegnelser, der er meddelt i henhold til stk. 1, indtil den dato, hvor der træffes afgørelse om registreringen.«

16 Den 12. juni 1996 vedtog Kommissionen forordning (EF) nr. 1107/96 om registrering af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser efter proceduren i artikel 17 i forordning nr. 2081/92 (EFT L 148, s. 1).

17 Ved denne forordning, som trådte i kraft den 21. juni 1996, blev bl.a. den beskyttede oprindelsesbetegnelse (herefter tillige »BOB«) »Grana Padano« registreret under afsnittet om »ost«.

Tvisten i hovedsagen

18 Ravil importerer, river, præemballerer og distribuerer forskellige sorter oste i Frankrig. Denne virksomhed omfattede på tidspunktet for anlægget af hovedsagen også »Grana Padano«, som selskabet markedsførte under betegnelsen »friskrevet Grana Padano«, og som det i 1989 havde udviklet en teknik til emballering af.

19 I 1996 anlagde Bellon og Biraghi sag mod Ravil ved tribunal de commerce de Marseille (Frankrig) med påstand om, at selskabet blev tilpligtet at ophøre med salg af ost under betegnelsen »friskreven Grana Padano« og at erstatte sagsøgerne det tab, de hævdede at have lidt siden 1992.

20 Sagsøgerne støttede sagen på artikel 1 og 3 i den fransk-italienske konvention og på dekretet af 4. november 1991, som var trådt i kraft i 1992, i det omfang dekretet gjorde anvendelsen af betegnelsen »Grana Padano« for reven ost betinget af, at rivningen udføres i produktionsområdet, og at emballeringen foretages straks på nærmere angivne betingelser.

21 Ved dom af 5. november 1997 gav tribunal de commerce de Marseille sagsøgerne medhold i sagen og tilpligtede Ravil at betale erstatning for salgsvirksomhed udøvet efter 1992 samt forbød selskabet at sælge ost under betegnelsen »friskreven Grana Padano«.

22 Ravil appellerede dommen.

23 Ved dom af 5. marts 1998 stadfæstede cour d'appel d'Aix-en-Provence (Frankrig) dommen med den begrundelse, at det var tilstrækkeligt godtgjort, at Ravil havde gjort sig skyldig i illoyal konkurrence ved at sælge reven »Grana Padano«-ost i Frankrig fra 1992, da selskabet havde sat sig ud over de italienske bestemmelser for at gøre sin virksomhed mindre omkostningskrævende og vinde markedsandele på lovlydige konkurrenters bekostning.

24 Ravil har iværksat kassationsanke for Cour de cassation, som med henvisning til dom af 9. juni 1992, sag C-47/90, Delhaize og Le Lion (Sml. I, s. 3669), og af 16. maj 2000, sag C-388/95, Belgien mod Spanien (Sml. I, s. 3123), finder, at tvistens løsning er afhængig af, hvorledes artikel 29 EF fortolkes.

25 Cour de cassation har derfor udsat sagen og forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»Skal artikel 29 [EF] fortolkes således, at den er til hinder for en national lovbestemmelse, hvorefter oprindelsesbetegnelsen 'Grana Padano' kun må anvendes for ost, der er revet i produktionsområdet, for så vidt som et påbud herom ikke er en uomgængelig foranstaltning for at bevare de særlige kendetegn, produktet har erhvervet[?]«

Det præjudicielle spørgsmål

26 Indledningsvis konstateres, at den varespecifikation, som den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« blev registreret på grundlag af ved forordning nr. 1107/96, udtrykkeligt henviser til dekretet af 4. november 1991 hvad angår de krav, der er nedfældet i nationale bestemmelser i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 4, stk. 2, litra i), i forordning nr. 2081/92.

27 Det bemærkes endvidere, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 234 EF, tilkommer denne at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den (jf. bl.a. dom af 28.11.2000, sag C-88/99, Roquette Frères, Sml. I, s. 10465, præmis 18). Domstolen kan også inddrage EF-regler, som den nationale ret ikke har henvist til i spørgsmålet (jf. bl.a. dom af 18.5.2000, sag C-230/98, Schiavon, Sml. I, s. 3547, præmis 37).

28 Efter den forelæggende rets opfattelse udgør dekretet af 4. november 1991, som den anfører i begrundelsen for sin dom, en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion. Efter dens opfattelse er spørgsmålet derfor, om artikel 29 EF er til hinder for en sådan national ordning.

29 Tvisten i hovedsagen vedrører to efter hinanden følgende perioder. Den første periode, hvor den fransk-italienske konvention fandt anvendelse, er perioden mellem 1992, hvor dekretet af 4. november 1991 trådte i kraft, og den 20. juni 1996. Den anden periode, hvor forordning nr. 2081/92 og nr. 1107/96 fandt anvendelse, løber fra den 21. juni 1996, datoen for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96, hvorved den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« blev registreret.

30 For at afgøre tvisten i hovedsagen er det nødvendigt, at den forelæggende ret foretager en særskilt undersøgelse af hver af disse to perioder.

31 For at give en hensigtsmæssig besvarelse af det præjudicielle spørgsmål skal Domstolen omformulere spørgsmålet for så vidt angår hver af disse perioder, hvor henholdsvis den fransk-italienske konvention og forordning nr. 2081/92 og nr. 1107/96, som den forelæggende ret ikke har henvist til, fandt anvendelse.

32 Indledningsvis skal desuden bemærkes, at tvisten i hovedsagen vedrører rivning og emballering foretaget på et andet stadium end detailsalg og i forbindelse med restaurationsvirksomhed, som dekretet af 4. november 1991 ubestridt ikke finder anvendelse på.

33 Når betingelsen om rivning og emballering i produktionsområdet omtales i det følgende i dommen, sigtes derfor kun til rivning og emballering, som foretages på et andet stadium end detailsalg og i forbindelse med restaurationsvirksomhed.

Perioden forud for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96

34 Vedrørende perioden fra 1992 til den 20. juni 1996 fremhæver den italienske regering, at dekretet af 4. november 1991 trådte i kraft på et senere tidspunkt end den fransk-italienske konvention, i medfør af hvilken der på fransk område skal anvendes de italienske oprindelsesbetegnelser, som er opregnet i bilaget. Efter regeringens opfattelse kan der være tvivl om, hvorvidt dekretet finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, da den fransk-italienske konvention overhovedet ikke omhandler »friskrevet Grana Padano«, men kun fastsætter en forpligtelse til at respektere oprindelsesbetegnelsen for hel ost. Det er den italienske regerings opfattelse, at det tilkommer den forelæggende ret at undersøge dette retlige spørgsmål. Hvis den når frem til, at dekretet af 4. november 1991 ikke finder anvendelse, har Ravil ikke tilsidesat dekretet i den pågældende periode.

35 Herom bemærkes, at det som anført tilkommer den forelæggende ret at vurdere, om dekretet af 4. november 1991 i medfør af den fransk-italienske konvention finder anvendelse på denne periode. Kun i så fald vil en besvarelse af det præjudicielle spørgsmål således være hensigtsmæssig for afgørelsen af tvisten i hovedsagen hvad angår denne periode.

36 Med dette forbehold bemærkes, at den forelæggende ret med sit spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 29 EF, hvad angår perioden forud for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en konvention, der er indgået mellem to medlemsstater A og B, såsom den fransk-italienske konvention, medfører, at en national lovgivning i medlemsstat B som den, der er omtalt af den forelæggende ret, finder anvendelse i medlemsstat A, hvorefter oprindelsesbetegnelsen for en ost, der er beskyttet i medlemsstat B, kun må anvendes ved salg af reven ost, såfremt denne er revet og emballeret i produktionsområdet.

37 Indledningsvis bemærkes, at bestemmelserne i en konvention, som er indgået af to medlemsstater, ikke kan finde anvendelse på forholdet mellem disse to stater, såfremt de strider mod traktatens regler, navnlig reglerne om de frie varebevægelser (jf. i denne retning dom af 10.11.1992, sag C-3/91, Exportur, Sml. I, s. 5529, præmis 8).

38 Endvidere bemærkes, at det med spørgsmålet, som dette er omformuleret, ønskes fastslået, om den bilaterale konvention udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion, for så vidt som den medfører, at en national lovgivning i medlemsstat B som den i hovedsagen omhandlede finder anvendelse i medlemsstat A, og i bekræftende fald, om denne restriktion er begrundet i hensynet til beskyttelse af industrielle og kommercielle ejendomsrettigheder og navnlig den pågældende oprindelsesbetegnelses omdømme af hensyn til opretholdelsen af produktets kvalitet og kendetegn samt garantien for dets ægthed.

Om arten af den foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion i en bilateral konvention, som medfører, at et produkt med en oprindelsesbetegnelse som »Grana Padano« skal opfylde betingelsen om, at det er revet og emballeret i produktionsområdet

39 Ravil, den spanske regering, samt — stiltiende — den italienske regering og Kommissionen er af den opfattelse, at en betingelse om, at produktet er revet og emballeret i produktionsområdet, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion i artikel 29 EF's forstand.

40 Herom bemærkes, at artikel 29 EF forbyder alle foranstaltninger, hvis formål eller virkning særligt er at hindre eksporthandelen og således skabe forskelsbehandling mellem handelen på hjemmemarkedet i en medlemsstat og dens eksporthandel, således at der herved sikres den pågældende medlemsstats

indenlandske produktion eller hjemmemarked en særlig fordel (jf. hvad angår nationale foranstaltninger bl.a. dom af 23.5.2000, sag C-209/98, Sydhavnens Sten og Grus, Sml. I, s. 3743, præmis 34).

41 En bilateral konvention, som medfører, at et produkt med en oprindelsesbetegnelse som »Grana Padano« skal opfylde betingelsen om, at det er revet og emballeret i produktionsområdet, har til følge, at ost, som er fremstillet i produktionsområdet, og som opfylder de øvrige betingelser for at kunne forsynes med oprindelsesbetegnelsen, ikke må rives uden for produktionsområdet, da retten til anvendelse af oprindelsesbetegnelsen i modsat fald fortabes.

42 Derimod bevares retten til at anvende oprindelsesbetegnelsen for ost, som transporteres inden for produktionsområdet, når den rives og emballeres i overensstemmelse med bestemmelserne i den nationale lovgivning.

43 Den bilaterale konvention, som medfører, at denne lovgivning finder anvendelse i en anden medlemsstat, indebærer følgelig, at der skabes særlige hindringer for eksporthandelen med ost, som kan forsynes med en oprindelsesbetegnelse, og skaber således forskelsbehandling mellem handelen på hjemmemarkedet i en medlemsstat og dens eksporthandel. Derved medfører konventionen en kvantitativ udførselsrestriktion i artikel 29 EF's forstand (jf., hvad angår nationale foranstaltninger, i denne retning dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 38 og præmis 40-42).

44 Følgelig udgør en konvention, som er indgået mellem to medlemsstater A og B, såsom den fransk-italienske konvention, en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion i artikel 29 EF's forstand, for så vidt som den medfører, at en national lovgivning i medlemsstat B, som den i hovedsagen omhandlede, finder anvendelse i medlemsstat A.

Om berettigelsen af en bilateral konvention, for så vidt som den medfører, at produktet skal opfylde betingelsen om, at det er revet og emballeret i produktionsområdet

45 Ravil har gjort gældende, at en betingelse om, at produktet skal rives og emballeres i produktionsområdet, strider mod artikel 29 EF, da en sådan forpligtelse ikke er nødvendig for at bevare produktets særlige egenskaber.

46 Bellon, Biraghi, den spanske og italienske regering samt Kommissionen har gjort gældende, at den i hovedsagen omhandlede betingelse er begrundet i hensynet til beskyttelsen af industriel og kommerciel ejendomsret. Efter deres opfattelse kan man i denne sag analogt anvende dommen i sagen Belgien mod Spanien, hvori Domstolen fastslog, at en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion, der udgøres af forpligtelsen til at aftappe en vin med oprindelsesbetegnelse i produktionsområdet for at kunne anvende oprindelsesbetegnelsen, var berettiget, da den havde til formål at bevare betegnelsens omdømme ved ud over produktets ægthed at sikre opretholdelsen af dets kvalitet og egenskaber.

47 Indledningsvis bemærkes, at i henhold til artikel 30 EF er bestemmelsen i artikel 29 EF ikke til hinder for sådanne forbud eller restriktioner vedrørende udførsel, som er begrundet bl.a. i hensynet til beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret.

48 Det skal fremhæves, at Fællesskabets lovgivning udviser en generel tendens til at fremme produkters kvalitet som led i den fælles landbrugspolitik med det formål at forbedre deres omdømme bl.a. ved brug af oprindelsesbetegnelser, som nyder en særlig beskyttelse (jf. dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 53). Denne tendens har inden for sektoren for kvalitetsvine konkretiseret sig i vedtagelsen af Rådets forordning (EØF) nr. 823/87 af 16. marts 1987 om

fastlæggelse af særlige regler for kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder (EFT L 84, s. 59), som blev ophævet og erstattet af Rådets forordning (EF) nr. 1493/1999 af 17. maj 1999 om den fælles markedsordning for vin (EFT L 179, s. 1). Den har endvidere, for andre landbrugsprodukters vedkommende, manifesteret sig i vedtagelsen af forordning nr. 2081/92, som ifølge sine betragtninger bl.a. har til formål dels at tilgodese forbrugernes forventninger til kvalitetsprodukter og til, at disse har en bestemt geografisk oprindelse, dels at fremme producenternes mulighed for at opnå bedre indtægter på lige konkurrencevilkår til gengæld for en reel indsats for at fremstille kvalitetsprodukter.

49 Oprindelsesbetegnelser udgør industrielle og kommercielle ejendomsrettigheder. Reglerne herom beskytter de berettigede mod retsstridig brug af oprindelsesbetegnelser, som foretages af tredjemand, der ønsker at udnytte disses omdømme. Oprindelsesbetegnelsers formål er at sikre, at det produkt, der bærer en sådan betegnelse, hidrører fra et bestemt geografisk område og har visse særlige kendetegn. Oprindelsesbetegnelser kan nyde stor anseelse hos forbrugerne og er et vigtigt middel for de producenter, som opfylder betingelserne for at bruge dem, til at skabe og fastholde en kundekreds. Oprindelsesbetegnelsers omdømme beror på det image, de har hos forbrugerne. Dette image afhænger igen hovedsagelig af produktets særlige kendetegn og mere generelt af dets kvalitet. Det er i sidste ende kvaliteten, som skaber produktets omdømme (jf. dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 54-56). Set fra forbrugerens synspunkt er forbindelsen mellem producenternes omdømme og produkternes kvalitet desuden afhængig af dennes overbevisning om, at de produkter, som sælges under oprindelsesbetegnelsen, er ægte.

50 En bilateral konvention som den fransk-italienske tilsigter — for så vidt som den gør en betingelse om, at osten er revet og emballeret i produktionsområdet, anvendelig — at gøre det muligt for de personer, der nyder fordel af oprindelsesbetegnelsen, at bevare kontrollen med en af de former, hvorunder produktet frembydes på markedet. Formålet med den betingelse, som gøres anvendelig, er at sikre en bedre beskyttelse af produktets kvalitet og ægthed og dermed af oprindelsesbetegnelsens omdømme, som de personer, der nyder fordel heraf, selv kollektivt bærer det fulde ansvar for.

51 Selv om en sådan bilateral konvention har restriktive virkninger for samhandelen, kan den anvendes i forbindelsen mellem de to kontraherende medlemsstater, såfremt det godtgøres, at den udgør et nødvendigt og adækvat middel til at sikre bevarelsen af den pågældende oprindelsesbetegnelses omdømme (jf. i denne retning dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 58 og 59).

52 I så henseende må det konstateres, at en ost som »Grana Padano« indtages i store mængder i reven tilstand, og at alle de forarbejdninger, der fører til frembydelse i denne form, er tilrettelagt navnlig for at sikre, at produktets smag, farve og tekstur værdsættes af forbrugerne.

53 Rivning og emballering af ost udgør således vigtige former for forarbejdning, som kan skade produktets kvalitet og dermed oprindelsesbetegnelsens omdømme, såfremt de udføres på betingelser, som fører til et produkt, der ikke har de smagsegenskaber, som er forbundet med det. Disse forarbejdninger kan endvidere bringe garantien for produktets ægthed i fare, fordi de nødvendigvis medfører, at den oprindelige mærkning af de hele oste, som anvendes, slettes.

54 Dekretet af 4. november 1991 indeholder en detaljeret opregning af de betingelser, som reven ost, der markedsføres under betegnelsen »Grana Padano«, skal opfylde.

55 Ifølge dekretets artikel 1 skal reven ost fremstilles, uden at den gennemgår nogen behandling eller tilsættes nogen stoffer, der kan ændre konserveringen og de oprindelige smagsegenskaber.

56 Ifølge artikel 2 skal reven ost have følgende egenskaber:

— et fedtindhold/tørstof på 32% eller derover

— en lagring på ni måneder eller derover og inden for de grænser, som er fastsat i produktionsstandarden

— tilsætningsstoffer: som fastsat i lovgivningen

— smagsegenskaber: i overensstemmelse med de i produktionsstandarden fastsatte definitioner

— fugtighed: ikke under 25% og ikke over 35%

— udseende: ikke-pulveriseret og homogen, idet enkeltdele med mindre end 0,5 mm i diameter ikke må overstige 25% af hele produktet

— skorpens mængde: ikke over 18%

— aminosyresammensætning: som for »Grana Padano«.

57 Overholdelsen af disse krav indebærer anvendelse af meget præcise tekniske foranstaltninger og kontrolforholdsregler til efterprøvning af ostens ægthed og kvalitet. Nogle kræver specialiserede vurderinger, navnlig hvad angår produktets smagsegenskaber og sammensætning.

58 Da friskreven ost desuden er et meget følsomt produkt, er det af hensyn til bevarelsen af dets smagsegenskaber nødvendigt straks at emballere det under sådanne betingelser, at enhver udtørring undgås.

59 Endvidere udgør en direkte indpakning i en emballage, som er forsynet med oprindelsesbetegnelse, en bedre sikring af det revne produkts ægthed, som i sagens natur er vanskeligere at efterprøve end for en hel ost.

60 I denne forbindelse må det erkendes, at en kontrol, der udføres uden for produktionsområdet, giver mindre garanti for produktets kvalitet og ægthed end en kontrol, som udføres inden for produktionsområdet under ansvar af personer, som nyder fordel af oprindelsesbetegnelsen (jf. i denne retning dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 67). For det første har kontrol, som udføres inden for produktionsområdet under ansvar af personer, som nyder fordel af oprindelsesbetegnelsen, en dybtgående og systematisk karakter, idet den udføres af professionelle med et specialiseret kendskab til produktets egenskaber. For det andet kan man vanskeligt tænke sig, at de personer, som nyder fordel af oprindelsesbetegnelsen, vil kunne indføre en sådan effektiv kontrol i de øvrige medlemsstater.

61 Risikoen for kvaliteten og ægtheden af det slutprodukt, som tilbydes forbrugerne, er derfor større, når produktet er revet og emballeret uden for produktionsområdet, end når dette sker inden for produktionsområdet (jf. i denne retning dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 74).

62 Denne konstatering afsvækkes ikke af, at rivningen af produktet i det mindste under visse omstændigheder kan foretages af detailhandlere og restauratører uden for produktionsområdet. Denne forarbejdning skal i princippet udføres i forbrugerens nærvær, eller denne kan i det mindste rejse krav herom for at efterprøve tilstedeværelsen af den oprindelige mærkning på den hele ost, der anvendes. Navnlig udgør den rivning og emballering, som foretages inden detailleddet eller inden anvendelse i forbindelse med restaurationsvirksomhed, på grund af de pågældende produkters mængder en større reel risiko for oprindelsesbetegnelsens omdømme, såfremt kontrollen med produktets ægthed og kvalitet er utilstrækkelig, end den forarbejdning, som foretages af detailhandlere eller restauratører.

63 En bilateral konvention, som gør en betingelse om, at produktet rives og emballeres i produktionsområdet, anvendelig for at bevare produktets gode omdømme ved en forstærket kontrol med opretholdelsen af dets særlige egenskaber og kvalitet, kan anses for berettiget som en foranstaltning til beskyttelse af den oprindelsesbetegnelse, som alle de pågældende producenter nyder fordel af, og som er af afgørende betydning for dem (jf. i denne retning dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 75).

64 Den restriktion, som er en følge heraf, kan anses for nødvendig til sikring af det tilstræbte formål, da der ikke foreligger nogen alternative og mindre restriktive foranstaltninger, som kan sikre dets opfyldelse.

65 Oprindelsesbetegnelsen beskyttes ikke i samme grad ved at pålægge de erhvervsdrivende, som er etableret uden for produktionsområdet, en forpligtelse til ved en passende mærkning at informere forbrugerne om, at rivningen og emballeringen har fundet sted uden for dette område. Såfremt nemlig kvaliteten eller ægtheden af en ost, som er revet og emballeret uden for produktionsområdet, bringes i fare på grund af de risici, som er forbundet med rivningen og emballeringen, vil dette kunne skade alle de ostes omdømme, som sælges under oprindelsesbetegnelsen,

herunder de oste, som rives og emballeres i produktionsområdet under kontrol af alle de producenter, som nyder fordel af betegnelsen (jf. i denne retning dommen i sagen Belgien mod Spanien, præmis 76 og 77).

66 Det må derfor konkluderes, at restriktionen som følge af en bilateral konvention som den i hovedsagen omhandlede er begrundet i hensynet til beskyttelse af industrielle og kommercielle ejendomsrettigheder, og navnlig den pågældende oprindelsesbetegnelses omdømme, af hensyn til opretholdelsen af produktets kvalitet og kendetegn samt garantien for dets ægthed.

67 Hvad angår perioden forud for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96, skal det præjudicielle spørgsmål derfor besvares med, at artikel 29 EF skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en konvention, der er indgået mellem to medlemsstater A og B, såsom den fransk-italienske konvention, medfører, at en national lovgivning i medlemsstat B som den, der er omtalt af den forelæggende ret, finder anvendelse i medlemsstat A, hvorefter oprindelsesbetegnelsen for en ost, der er beskyttet i medlemsstat B, kun må anvendes ved salg af reven ost, såfremt denne er revet og emballeret i produktionsområdet.

Perioden efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96

68 Hvad angår den periode, som begyndte efter den 21. juni 1996, rejser det præjudicielle spørgsmål tilsvarende fortolkningsproblemer som dem, Domstolen har behandlet i den dags dato afsagte dom i sagen Consorzio del Prosciutto di Parma og Salumificio S. Rita (sag C-108/01, trykt i dette bind af Samling af Afgørelser) vedrørende en betingelse om udskæring og emballering af »Prosciutto di Parma« (parmaskinke) i produktionsområdet, et andet produkt, som er omfattet af en beskyttet oprindelsesbetegnelse i medfør af forordning nr. 2081/92 og nr. 1107/96.

69 Ligesom i nævnte dom er det af hensyn til besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål i den foreliggende sag nødvendigt at afklare fire retlige fortolkningselementer.

70 For det første må det undersøges, om forordning nr. 2081/92 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at anvendelsen af en beskyttet oprindelsesbetegnelse gøres betinget af, at forarbejdninger såsom rivning og emballering af produktet udføres i produktionsområdet.

71 For det andet må det undersøges, om den omstændighed, at anvendelsen af den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« ved salg af reven ost underlægges en sådan betingelse, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion i artikel 29 EF's forstand.

72 For det tredje må det i bekræftende fald efterprøves, om den pågældende betingelse kan anses for berettiget og dermed for at være forenelig med sidstnævnte bestemmelse.

73 For det fjerde må det undersøges, om betingelsen kan gøres gældende over for erhvervsdrivende, selv om den ikke er bragt til disses kundskab.

Om muligheden for at gøre anvendelsen af en beskyttet oprindelsesbetegnelse betinget af, at forarbejdning såsom rivning og emballering af produktet udføres i produktionsområdet

74 Bellon, Biraghi, den franske og italienske regering samt Kommissionen har i det væsentlige gjort gældende, at forordning nr. 2081/92 ikke er til hinder for, at

anvendelsen af en beskyttet oprindelsesbetegnelse gøres betinget af, at foranstaltninger såsom rivning og emballering af produktet udføres i produktionsområdet.

75 Det fremgår herved såvel af forordning nr. 2081/92's ordlyd som dens opbygning, at omfanget af den ensartede beskyttelse, som forordningen indfører i Fællesskabet, bestemmes af varespecifikationen.

76 Betingelsen for at kunne forsyne et produkt med en beskyttet oprindelsesbetegnelse er nemlig ifølge artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 2081/92, at det er i overensstemmelse med varespecifikationen. Ifølge samme forordnings artikel 8 må angivelsen »BOB« kun forekomme på produkter, som er i overensstemmelse med forordningen og dermed med varespecifikationen, idet artikel 13 fastlægger indholdet af den ensartede beskyttelse, som den registrerede betegnelse nyder. Artikel 10, stk. 1, præciserer, at den kontrolinstans, som oprettes i hver enkelt medlemsstat, har til opgave at sikre, at produkter med en beskyttet oprindelsesbetegnelse opfylder kravene i varespecifikationen.

77 Ifølge artikel 4, stk. 2, i forordning nr. 2081/92 skal varespecifikationen mindst omfatte de elementer, som er opregnet på ikke udtømmende måde i denne bestemmelse.

78 Den skal derfor bl.a. omfatte følgende elementer, der er nævnt i den anførte bestemmelses litra b), d), e), h) og i):

— en beskrivelse af produktet med angivelse af dets vigtigste fysiske, kemiske, mikrobiologiske og/eller organoleptiske egenskaber

— bevis for, at produktet har oprindelse i et bestemt geografisk område

— en beskrivelse af, hvorledes produktet fremstilles, og i givet fald af de faste og vedvarende lokale metoder

— særlige elementer i mærkningen, der vedrører angivelsen »BOB«

— eventuelle krav, der skal overholdes ifølge fællesskabsbestemmelser og/eller nationale bestemmelser.

79 Varespecifikationen indeholder således den detaljerede definition af det beskyttede produkt, som er fastlagt af de pågældende producenter, dels under kontrol af den medlemsstat, som fremsender den, dels af Kommissionen, som registrerer den beskyttede oprindelsesbetegnelse inden for rammerne af den normale procedure i henhold til artikel 5-7 eller den forenklede procedure efter artikel 17 i forordning nr. 2081/92.

80 Denne definition fastlægger både omfanget af de forpligtelser, som skal overholdes ved anvendelsen af den beskyttede oprindelsesbetegnelse og — i tilknytning hertil — omfanget af de rettigheder, som beskyttes i forhold til tredjemand ved registreringen af den pågældende beskyttede oprindelsesbetegnelse, som på fællesskabsplan stadfæster de bestemmelser, der er fastsat eller omhandlet i varespecifikationen.

81 I så henseende må det konstateres, at ordlyden af artikel 4 i forordning nr. 2081/92 på ingen måde udelukker, at der fastsættes særlige tekniske forskrifter vedrørende foranstaltninger, som fører til, at et og samme produkt

frembydes i forskellige former på markedet, således at produktet for hver af de former, hvori det frembydes, for det første opfylder det kvalitetskriterium, som forbrugerne ifølge forordningens tredje betragtning igennem flere år har haft tendens til at foretrække, og for det andet frembyder den garanti for en bestemt geografisk oprindelse, som ifølge samme betragtning bliver mere og mere efterspurgt.

82 Der kan følgelig af hensyn til opfyldelsen af disse to formål fastsættes særlige tekniske forskrifter for forarbejdninger såsom rivning og emballering af produktet.

83 Følgelig skal forordning nr. 2081/92 fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at anvendelsen af en beskyttet oprindelsesbetegnelse gøres betinget af, at forarbejdninger såsom rivning og emballering af produktet udføres i produktionsområdet, når en sådan betingelse er fastsat i varespecifikationen.

Om betingelsen, hvorefter et produkt med den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« skal være revet og emballeret i produktionsområdet, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion

84 Bellon og Biraghi har gjort gældende, at den omstændighed, at oprindelsesbetegnelsen »Grana Padano« er registreret ved forordning nr. 1107/96, er til hinder for, at der foreligger en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion. Kun medlemsstaternes foranstaltninger kan udgøre sådanne restriktioner. Når Kommissionen har registreret en beskyttet oprindelsesbetegnelse, henhører beskyttelsen ikke længere under lovgivningen i den medlemsstat, hvori produktet har oprindelse, men under fællesskabslovgivningen, der under hensyn til normhierarkiet gælder for såvel medlemsstaterne som disses statsborgere.

85 Efter den franske regerings opfattelse er det ufornødent at rejse spørgsmål om fortolkningen af artikel 29 EF med henblik på en national ordning, hvorefter oprindelsesbetegnelsen »Grana Padano« er forbeholdt ost, der er revet i produktionsområdet, når denne ordning er lovliggjort ved forordning nr. 1107/96.

86 Det bemærkes, at ifølge Domstolens faste praksis gælder forbuddet mod kvantitative restriktioner og foranstaltninger med tilsvarende virkning ikke blot for nationale foranstaltninger, men også for foranstaltninger, der udgår fra fællesskabsinstitutionerne (jf. bl.a. dom af 25.6.1997, sag C-114/96, Kieffer og Thill, Sml. I, s. 3629, præmis 27, og af 13.9.2001, sag C-169/99, Schwarzkopf, Sml. I, s. 5901, præmis 37).

87 Som fastslået i denne doms præmis 26, henviser varespecifikationen for den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« udtrykkeligt til dekretet af 4. november 1991 hvad angår de krav, der er nedfældet i nationale bestemmelser i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 4, stk. 2, litra i), i forordning nr. 2081/92. Registreringen af den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« ved forordning nr. 1107/96 indebærer følgelig, at det er en betingelse for at anvende betegnelsen ved salg af reven ost, at den er revet og emballeret i produktionsområdet.

88 Af de grunde, som er anført i denne doms præmis 40-43, og som med de nødvendige ændringer kan anvendes på det her gennemgåede spørgsmål, må det konkluderes, at den omstændighed, at anvendelsen af den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« ved salg af reven ost gøres betinget af, at denne er revet og emballeret i produktionsområdet, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion i artikel 29 EF's forstand.

Om berettigelsen af betingelsen om, at produktet er revet og direkte emballeret i produktionsområdet

89 Varespecifikationen for den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« indeholder i kraft af de krav, som skal overholdes i medfør af de nationale bestemmelser, hvortil der henvises i varespecifikationen, nemlig dekretet af 4. november 1991, en detaljeret angivelse af de betingelser, som ost, der sælges revet under den beskyttede oprindelsesbetegnelse, skal opfylde. Disse betingelser omfatter navnlig en forpligtelse til rivning og direkte emballering i produktionsområdet.

90 Af de grunde, som er anført i denne doms præmis 47-66, og som med de nødvendige ændringer kan anvendes på det her gennemgåede problem, må det fastslås, at den omstændighed, at anvendelsen af den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« ved salg af reven ost gøres betinget af, at denne er revet og emballeret i produktionsområdet, kan anses for berettiget og dermed for forenelig med artikel 29 EF.

Om betingelsen vedrørende rivning og emballering i produktionsområdet kan gøres gældende over for erhvervsdrivende

91 Det bemærkes, at ifølge artikel 249, stk. 2, EF er en forordning almengyldig, ligesom den er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

92 I så henseende skaber forordningen ikke blot rettigheder, men også forpligtelser for borgerne, som disse kan påberåbe sig over for andre borgere ved de nationale domstole.

93 Kravet om en klar retstilstand indebærer imidlertid, at fællesskabsbestemmelserne skal gøre det muligt for de berørte at få et nøjagtigt kendskab til omfanget af de forpligtelser, der herved pålægges dem (jf. dom af 1.10.1998, sag C-209/96, Det Forenede Kongerige mod Kommissionen, Sml. I, s. 5655, præmis 35).

94 Det anføres i tolvte betragtning til forordning nr. 2081/92, at oprindelsesbetegnelserne bør registreres på fællesskabsplan for at opnå beskyttelse i alle medlemsstater, idet indførelsen i et register endvidere gør det muligt at sikre, at de erhvervsdrivende og forbrugerne bliver underrettet.

95 Forordningen foreskriver dog ikke, at varespecifikationen eller de heri indeholdte elementer skal offentliggøres inden for rammerne af den forenklede procedure.

96 Forordning nr. 1107/96 begrænser sig til at fastsætte, at betegnelsen »Grana Padano« er registreret som beskyttet oprindelsesbetegnelse efter artikel 17 i forordning nr. 2081/92.

97 Ved denne registrering stadfæster forordningen på fællesskabsplan betingelsen i varespecifikationen om, at rivningen og emballeringen skal være udført i produktionsområdet, for at den revne ost kan markedsføres under den beskyttede oprindelsesbetegnelse. Denne betingelse indebærer en undladelsesforpligtelse for tredjemand, som kan forfølges såvel civil- som strafferetligt.

98 Som samtlige procesdeltagere, der har udtalt sig om dette spørgsmål, har erkendt under sagens behandling, omfatter den beskyttelse, der ydes ved en beskyttet

oprindelsesbetegnelse, normalt ikke forarbejdning som rivning og emballering af produktet. Det er kun forbudt for tredjemand at udføre sådanne former for forarbejdning uden for produktionsområdet, såfremt der udtrykkeligt er fastsat en betingelse herom i varespecifikationen.

99 Det var derfor nødvendigt af hensyn til kravet om en klar retstilstand, at den pågældende betingelse blev bragt til tredjemands kundskab ved en passende offentliggørelse i fællesskabsbestemmelserne, hvilket kunne være sket ved, at betingelsen var blevet nævnt i forordning nr. 1107/96.

100 Når denne betingelse ikke er bragt til tredjemands kundskab, kan den ikke gøres gældende over for denne ved en national domstol, det være sig under en straffesag eller en civilsag.

101 Kravet om en klar retstilstand udelukker dog ikke, at den nationale ret antager, at den pågældende betingelse kan gøres gældende over for erhvervsdrivende, der ligesom Ravil havde revet og emballeret produktet i perioden forud for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96, hvis den antager, at dekretet af 4. november 1991 fandt anvendelse i denne periode i medfør af den fransk-italienske konvention og kunne gøres gældende over for berørte borgere i medfør af nationale bestemmelser om offentliggørelse.

102 Sådanne erhvervsdrivende kan nemlig formodes på tidspunktet for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96 at have været bekendt med den omtvistede betingelse, som var fastsat ved dekret af 4. november 1991. De kan derfor — ligeledes som følge af fællesskabsbestemmelserne om beskyttede oprindelsesbetegnelser — antages at have været bekendt med den betingelse om rivning og emballering i produktionsområdet, som er knyttet til betegnelsen »Grana Padano«, der tidligere var en på nationalt plan »ved lov beskyttet [betegnelse]« — i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 2081/92 — i Den Italienske Republik, og som følge heraf var blevet registreret i medfør af denne forordning på den pågældende medlemsstats foranledning.

103 Det må derfor fastslås, at betingelsen om, at en »Grana Padano«-ost skal være revet og emballeret i produktionsområdet, ikke kan gøres gældende over for erhvervsdrivende, når den ikke er bragt til deres kundskab ved en passende offentliggørelse i fællesskabsbestemmelserne, som kunne være sket ved, at betingelsen var blevet nævnt i forordning nr. 1107/96. Kravet om en klar retstilstand udelukker dog ikke, at den nationale ret antager, at den pågældende betingelse kan gøres gældende over for erhvervsdrivende, der havde revet og emballeret produktet i perioden forud for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96, hvis den antager, at dekretet af 4. november 1991 fandt anvendelse i denne periode i medfør af den fransk-italienske konvention og kunne gøres gældende over for berørte borgere i medfør af nationale bestemmelser om offentliggørelse.

104 Hvad angår Fællesskabets ordning om beskyttede oprindelsesbetegnelser bør det præjudicielle spørgsmål følgelig besvares således:

Forordning nr. 2081/92 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at anvendelsen af en beskyttet oprindelsesbetegnelse gøres betinget af, at forarbejdninger såsom rivning og emballering af produktet udføres i produktionsområdet, når en sådan betingelse er fastsat i varespecifikationen.

Den omstændighed, at anvendelsen af den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« ved salg af reven ost gøres betinget af, at denne er revet og emballeret i produktionsområdet, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion i artikel 29 EF's forstand, men kan anses for berettiget og dermed for forenelig med sidstnævnte bestemmelse.

Den pågældende betingelse kan imidlertid ikke gøres gældende over for erhvervsdrivende, når den ikke er bragt til deres kundskab ved en passende offentliggørelse i fællesskabsbestemmelserne. Kravet om en klar retstilstand udelukker dog ikke, at den nationale ret antager, at den pågældende betingelse

kan gøres gældende over for erhvervsdrivende, der havde revet og emballeret produktet i perioden forud for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96, hvis den antager, at dekretet af 4. november 1991 fandt anvendelse i denne periode i medfør af den fransk-italienske konvention og kunne gøres gældende over for berørte borgere i medfør af nationale bestemmelser om offentliggørelse.

Sagens omkostninger

105 De udgifter, der er afholdt af den franske, spanske og italienske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Cour de cassation ved dom af 19. december 2000, for ret:

1) **Hvad angår perioden forud for ikrafttrædelsen af Kommissionens forordning (EF) nr. 1107/96 af 12. juni 1996 om registrering af geografiske betegnelser**

og oprindelsesbetegnelser efter proceduren i artikel 17 i Rådets forordning (EØF) nr. 2081/92 skal artikel 29 EF fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en konvention indgået mellem to medlemsstater A og B, såsom konventionen mellem Den Franske Republik og Den Italienske Republik om beskyttelse af oprindelsesbetegnelser, herkomstbenævnelser og betegnelser af visse produkter, der blev undertegnet i Rom den 28. april 1964, medfører, at en national lovgivning i medlemsstat B som den, der er omtalt af den forelæggende ret, finder anvendelse i medlemsstat A, hvorefter oprindelsesbetegnelsen for en ost, der er beskyttet i medlemsstat B, kun må anvendes ved salg af reven ost, såfremt denne er revet og emballeret i produktionsområdet.

2) Rådets forordning (EØF) nr. 2081/92 af 14. juli 1992 om beskyttelse af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser for landbrugsprodukter og levnedsmidler, som ændret ved akten vedrørende vilkårene for Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse og tilpasningerne af de traktater, der danner grundlag for Den Europæiske Union, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at anvendelsen af en beskyttet oprindelsesbetegnelse gøres betinget af, at forarbejdninger såsom rivning og emballering af produktet udføres i produktionsområdet, når en sådan betingelse er fastsat i varespecifikationen.

3) Den omstændighed, at anvendelsen af den beskyttede oprindelsesbetegnelse »Grana Padano« ved salg af reven ost gøres betinget af, at denne er revet og emballeret i produktionsområdet, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ udførselsrestriktion i artikel 29 EF's forstand, men kan anses for berettiget og dermed for forenelig med sidstnævnte bestemmelse.

4) Den pågældende betingelse kan imidlertid ikke gøres gældende over for erhvervsdrivende, når den ikke er bragt til deres kundskab ved en passende

offentliggørelse i fællesskabsbestemmelserne. Kravet om en klar retstilstand udelukker dog ikke, at den nationale domstol antager, at den pågældende betingelse kan gøres gældende over for erhvervsdrivende, der havde revet og emballeret produktet i perioden forud for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1107/96, hvis den antager, at dekretet af 4. november 1991 fandt anvendelse i denne periode i medfør af konventionen mellem Den Franske Republik og Den Italienske Republik og kunne gøres gældende over for berørte borgere i medfør af nationale bestemmelser om offentliggørelse.

Rodríguez Iglesias Puissochet Wathelet

Schintgen Timmermans Gulmann

Edward Jann Skouris

Macken Colneric

von Bahr Cunha Rodrigues

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 20. maj 2003.

R. Grass G.C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær Præsident